ור' אלעזר בר' שמעון סבר לה כוותיה דאבוה דאמר [א]כל העומד לזרוק כזרוק דמי אמר מר אם יש זבח אחר יקרבו עמו והא אמר רב חסדא שמן שהפרישו לשום מנחה זה פסול לשום מנחה אחרת אמר רבי ינאי [ג][א]לב בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לזבח אחר אי הכי שמן נמי שמן גופה דמנחה הוא וליתנו עליהן דניפקו לחולין גזירה שמא [ג]יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול השתא נמי גזירה שמא יאמרו נסכים שהפרישן לשום זבח זה כשרין לשום זבח אחר התני מתתיה בן יהודה כגון שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה מאי נפסל בלינה אדתני סיפא אם [א] לאו יפסלו בלינה ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים שהיתה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה לא הכי נמי קא אמר במה דברים אמורים שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה נעשה כמי שנפסלו בלינה ופסולין [ד]ומי אית ליה לרבי שמעון [ב] (בן אלעזר) לב בית דין מתנה עליהן [ג] והא אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן [ד] תמידין שלא הוצרכו לציבור לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימים לדברי חכמים [ב]נפדין תמימים שאני התם [ה] דאית להו תקנתא ברעייה: **מתני'** [ו]ולד תודה [ג]ותמורתה [ו] הפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם שנאמר [ו]והקריב על זבח התודה התודה טעונה לחם ולא ולדה ולא חילופה ולא תמורתה טעונין לחם: **גמ'** תנו רבנן מהו אומר תודה יקריב [ז] [ו](אם על תודה יקריב) מנין [ז]למפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה עמה תלמוד לומר התודה יקריב יכול שתהא שניה טעונה לחם תלמוד לומר יקריבנו אחד ולא שנים אחר שריבה הכתוב ומיעט מנין לרבות ולדות וחליפות ותמורות להקרבה תלמוד לומר [ו]אם על תודה יכול יהו טעונות לחם ת"ל והקריב על זבח התודה תודה טעונה לחם ולא ולדה [ח] ולא חילופה ולא תמורתה טעונין לחם שלח [ט] רב חנינא משמיה דרבי יוחנן [ה]לא שנו אלא לאחר כפרה אבל לפני כפרה טעונין לחם: הוי בה רב עמרם אהייא אילימא אחליפי [י] תודת חובה אי לפני כפרה תנינא אי לאחר כפרה תנינא אלא

לב בית דין מתנה עליהן. פירשתי התם (לעיל פרק א' דף טו:) [ד]: **וליתנו** עלייהו וליפקו לחולין. אע"פ שכבר קידשו בכלי שרת אפילו תמלי לומר כלי שרת מקדשים שלא מדעת הני מילי קודש אבל חולין לא מקדשי: **ליפלוג** וליתני בדידה. מכאן מוכח דגרס במתניתין [ה] ואם לנו ולא גרסינן ואם לאו דא"כ הא קא מפלגי: **ומי** אית ליה לרבי שמעון לב ב"ד מתנה עליהן. משום דאמרן דרבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כוותיה דאבוה קפריך הכא מר' שמעון וכן לעיל בסוף רבי ישמעאל (דף עב:) דחיק לאוקמיה כוותיה גבי שלא כמצותה: **דאית** ליה תקנה ברעייה. תימה לה"ר משה דהוה ליה למימר שאני התם דאית להו תקנתא לקיץ המזבח כדאיתא בשבועות (דף יב. ושם) וי"ל דנקט רעייה כי היכי דלא תקשי משעירי חטאות ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בתמידין דאין נפדין דהוה קיץ למזבח אלא אפי' שעירי חטאות דאין נפדין לר' שמעון משום דאית להו תקנתא ברעייה:

מאי

ורבי אלעזר סבירא ליה כאבוה דאמר כל העומד ליזרק כזרוק דמי. להכי נתקדשו בשני המתירין בשחיטה ובזריקה אבל להכי לא הוי כזרוק שיהא הזבח כשר אלא אם יש שם זבח אחר יקריבו עמו [א] משום דסבר כרבי שמעון דאמר כל העומד ליזרק כזרוק דמי: **פסול לשם מנחה אחרת.** הכי נמי נימא נסכים [ט] שהקדישם לשם זבח [זה] לא יקריבו עם זבח אחר: **שמן נמי.** יהא לב בית דין מתנה עליו שיהא כשר למנחה אחרת: **שמן גופה דמנחה הוא.** ובגופה דמנחה אין יכול להתנות שתהא [יא] לשם מנחה אחרת אבל נסכים אינן גופיה דזבח כולי האי דהא אמרינן (לעיל דף מד:) [יב] מנחת נסכים (א) אפילו לאחר ויכולין להתנות בהן: **וליתנו.** בית דין מעיקרא [יג] עליהן דנסכים שאם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו חולין ואמאי מתנה שיהו לזבח אחר: **גזירה שמא יאמרו.** בעלמא בלא תנאי וכלא נפסל הזבח: **מוציאין נסכים מכלי שרת לחול.** וקיימא לן שכל דבר שכלי שרת מקדש אינו יוצא לחולין והם אינם יודעים דשחיטת הזבח מקדש אלא יהו סבורין שכלי שרת (ב) מקדשא להו לנסכים ואפי' הכי התנו שיהיו לזבח אחר: **השתא נמי וכו' כשרים** [וכו'] **לזבח אחר.** אף על פי שלא נמלא זבח פסול: **[כגון שהיה].** מתני' דתני יקריבו עמו כגון שהיה זבח אחר זבוח באותה שעה [י] ונפסל זה ומיד היו הנסכים לזבח האחר ודמי כאילו לשם האי זבח הובאו נסכים ולא אתו למימר נסכים שהפרישו וכו': **ומי אית ליה לר"ש לב בית דין מתנה עליהם.** דקא תריץ למתני' כרבי אלעזר ברבי שמעון וסבר לה כאבוה ופרכינן ליה כו' יקמתרן לב בית דין מתנה עליהם אלמא דר' שמעון סבר לב בית דין מתנה עליהם: **תמידין שלא הוצרכו לציבור.** כגון אותן ארבעה שהיו נשארים [יד] ביום (ג) ר"ח [ל] אדר כשהיו נוטלין ב' היו נשארים ד' ואותן לא היו צריכין לפי שאותן הבאין בר"ח ניסן באין מתרומה חדשה. ע"א מ"ר ז"ל שלא הוצרכו לציבור שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ואח"כ נמצאו לדברי רבי שמעון דאמר במסכת שבועות (דף יב.) פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן [מ] ואח"כ נמצאו (ד) [טו] כי לא יקרבו בחג הסוכות יקרבו בחג המצות דאין נפדין תמימים דאין תנאי בית דין שהתנו אם לא הוצרכו יפדו מועיל כאן הני תמידין נמי אין נפדין תמימים דאין תנאי בית דין מועיל כאן לדברי רבי שמעון אלא ירעו לדברי חכמים דאמרי יפדו דתנאי ב"ד מועיל כאן הני תמידין דהכא נמי נפדין ומדקאמר לדברי רבי שמעון אין נפדין אלמא דסבירא ליה דאין לב בית דין מתנה עליהן: [נ] **שאני התם.** [טז] דס"ל אין נפדין דהא אית להו תקנתא [יז] לא סבירא ליה מתנה עליהן: **מתני' ולא חילופה.** [יח] זו היא חילופה שאבדה והפריש אחרת תחתיה ושוב נמצאת דקרבה נמי כתודה: **גמ' תנו רבנן מהו אומר תודה יקריב.** דלא הוה צריך למימר אם על תודה יקריבנו דמצי למיכתב והקריב על זבח התודה. והשתא לא דייק אלא [ס] יקריב לתודיה [ל] וקא דייק דהוא מיעוט לומר דעל אחד מהם מקריב לחם ולא שתים: **אחר שריבה הכתוב.** להקרבה מיעט (מין) שאין טעון לחם: **מנין לרבות ולדות וכו'.** ואפילו נתכפר כראשונה הויין הני בני הקרבה: **אם על.** ריבה דכל אלו קריבין: **לא שנו.** הא דתנן לא ולדות וחליפין טעונין לחם: **אלא אחר כפרה.** לאחר שנתכפר באחת מהן שאם הקריב שוב לאחרת אין טעונין לחם: **אבל לפני כפרה.** אם הקריב לולדות ולתמורה ולחליפין טעונין לחם: **אהייא.** קאמר רבי יוחנן לא שנו: **אילימא אחליפי תודת חובה.** כגון דאמר עלי דהויא עליה חובה דהכי משמע ליה דרבי יוחנן אמתניתין קמהדר דקתני ולא ולדה ולא חילופה טעונה לחם ומתני' [ס] בתודת חובה קמיירי דמדקתני הפריש אחרת תחתיה מכלל דתודה חובה היא דאמר עלי דאי לא הויא חובה לא הוי מפריש אחרת תחתיה ומתני' סתמא קתני דליכא למשמע מידי אי לפני כפרה מיירי אי לאחר כפרה וקאמר רבי יוחנן לא שנו וכו': **לפני כפרה תנינא.** דטעונין לחם כדאמר מנין למפריש תודה כו' דמדקאמר [יט] מפריש אחרת תחתיה מכלל דתודת חובה היא וקתני והרי שתיהן עומדות איזו שירצה יקריב ולחמה עמה דהיינו לפני כפרה:

רש"י בת"י

ורבי אלעזר סבר לה. כר"ש אבוה דאמר לקמן בפרק המנחות והנסכים (קג:) כל העומד ליזרק כזרוק דמי ולא הוי פסול זריקה: **לב ב"ד.** של כהנים. ובנסכי צבור עסקינן: **גופה דמנחה הוא.** שהרי בו נבללת כשנפסלה המנחה נפסל: **וליתנו.** לב ב"ד על הנסכים שאם נפסלו הזבחים ליפקו לחולין ואמאי קתני אם לנו נפסלו בלינה: **גזירה שמא יאמרו מוציאין.** דבר הקדוש בכלי לחול וכולי עלמא לא ידעי תנאה ואמרי בלא תנאי הוי חולין: **הכא נמי.** במתני' כי מתנו עלייהו לשם זבח אחר יאמרו נסכים שהפרישן לשם זבח זה כשרים לזבח אחר בלא תנאי: **כגון שהיה.** אותו זבח אחר זבוח באותה שעה דסברי דלשם ההוא זבח הופרשו: **ומי אית ליה לר"ש לב ב"ד כו'.** דאוקימנא לעיל כראב"ש וסבר ליה כאבוה דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי הא אמר רב אידי בר אבין בפ"ק דשבועות (יא:): **תמידין שלא הוצרכו לצבור.** שבכל שנה היו נשארים ארבע טלאים דאמרינן בפרק התכלת [ס] אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים בלשכת הטלאים כי בכל יום היו נוטלין שנים ונוטלים שנים אחרים (ונותנים) תחתיהן חוץ מיום אחרון של אדר שלא היו נותנים אחרים תחתיהן לפי שמכאן ואילך אין מביאין אלא מאותן הניקנין משקלים של שנה זו דאמרי' במס' ר"ה (ז.) אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה ונשארו ארבע שלא הוצרכו ולדברי ר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לא יפדו אין נפדין תמימים אלא ירעו עד שיסתאבו ואח"כ ימכרו: **לדברי חכמים.** דאית להו לב ב"ד מתנה עליהם נפדין תמימים: **שאני התם.** בתמידין דלא אמר ר"ש לב ב"ד מתנה עליהם ונפדין תמימים משום דבלאו הכי אית להו תקנתא ברעייה דירעו עד שיסתאבו וימכרו אבל נסכים לית להו תקנתא אי לאו לב ב"ד מתנה עליהם: **מתני' ולד תודה.** שהפריש תודה מעוברת וילדה: **וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם.** הראשונה אם נמצאת אחר הקרבת שניה וכן שניה אם נמצאת הראשונה קודם הקרבתה והקריבה שוב אין שניה טעונה לחם: **חליפתה.** היינו המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת (תמורה): **תמורתה.** כגון שעומדת בעין ואומר זו תחת זו וכתיב [פ] והיה הוא ותמורתו וגו': **גמ' מהו אומר תודה יקריב אם על תודה יקריב.** הוי ליה יקריבנו קרא יתירא הוא דמצי למכתב על תודה והקריב על זבח התודה כו': **התודה יקריב.** משמע כל תודה שירצה והני תרוייהו כל זמן שלא נתכפר תרוייהו תודות נינהו: **יכול שתהא שניה.** להקרבה טעונה לחם: **יקריבנו.** נו"ן וי"ו דריש: **מנין לרבות ולדות וחליפות ותמורות להקרבה.** שיכול להקריבן אחר שהקריב התודה: **על תודה.** משמע קריבים מעדיף על תודה: **יכול יהו טעונות לחם.** אולדות ותמורות קאי דהא חליפין נפקא מיקריבנו אחד ולא שנים אבל ולדות ותמורות לא נפקא (מיקריבנו) למימר נהם ולא שנים דלאו נמי מקריב לחם כבדייהו דלאו שנים נינהו דהא לא הפרישם לשם תודה אלא (מותר תודה ולא גרסינן) קרא למעוטי מותר תודה מלחם: **לא שנו.** דלאין טעונות לחם ולקמן מפרש לה: **אילימא אחליפי תודת חובה.** כגון דאמר (הרי עלי) והפריש בהמה וקיי"ל [ל] דחייב באחריותן דהאומר עלי ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה וקאמר אם קודם (שהקריב) הראשונה הקריב השניה טעונה לחם השניה ואם לא לא פשיטא: **לפני כפרה תנינא.** דטעונה לחם: **לאחר כפרה** (**תנינא.** דלאינה) טעונה דאמרי' (לפני כפרה) שאיזה שירצה יקריב ולחמה עמה כו' ולאחר כפרה תנינא נמי לעיל יכול (שתהא) שניה טעונה לחם ת"ל יקריבנו [ק] אחד ולא שנים והיא ברייתא (בתודת) חובה קא מיירי מדאמר מנין למפריש תודתו ולא קתני מנין למפריש תודה. ל"א תודת חובה כגון מפרש בים והיוצא בשיירא וחולה שנצל מחליו וחבוש שיצא מבית האסורים דאמרי' בברכות (נד:) ארבעה צריכין להודות דכתיב בהו ויזבחו זבחי תודה בספר תהלים (קז):

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ב מהל' פסולי"מ הלכה ו:
כד ב מיי' פ"ד מהל' שקלים הלכה יא:
כה ג ד ה מיי' פי"ב מהל' פסולי"מ הל' ח ופי"ד מהל' תמורה הלכה א:

◆

רבינו גרשום

וליתני עלייהו. הנסכין מעיקרא אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו ליפקו לחולין: גזרה שמא יאמרו בעלמא. בלא תנאי מוציא מכלי שרת לחולין משום הכי התנו שיהא לזבח האחר ודמי כאילו לשם האי זבח שני הובאו הנסכים וליכא למגזר שמא יאמרו נסכים וכו'. ומי אית ליה לר' שמעון לב ב"ד מתנה עליהן דמתרצינן למתניתי' כר' אלעזר ב"ר שמעון וסבר לה כוותיה דאבוה: תמידין שלא הוצרכו. שקנו מהן הרבה ונשתיירו מהן בסוף השנה לדברי ר' שמעון אין נפדין תמימין אלא ירעו עד שיפול בהם מום ואחר נפדין ואמאי לימא לב ב"ד מתנה עליהם מעיקרא אם לא הוצרכו יפדו תמימים: שאני התם דאית בהו תקנה ברעייה. דירעו עד שיפול בהם מום. והאי לדברי ר' שמעון ולדברי חכמים במסכת שבועות פליגי: ולא חליפה. זו היא חליפה שאבדה והפריש אחרת תחתיה. מהו אומר אם על תודה יקריבנו. כלומר היה יכול לומר אם על תודה קרבנו מהו יקריבנו ת"ל יקריבנו אחד ולא שנים כלומר על אחד יקריב לחם ולא על שנים: אחר שרבה הכתוב. יקריב: מיעט יקריבנו: ת"ל. אם על תודה. ריבה על: לא שנו. דקאמר תודה טעונה לחם ולא ולדה ולא חליפה. לא שנו אלא לאחר כפרה. לאחר שנתכפר באחת מהן: אבל לפני כפרה טעונה לחם איזה שירצה: אילימא אחליפי תודה חובה. היינו תודה חובה כגון שהיה מפרש בים ונסתכן ונדר אם ינצל שיביא תודה כדאמרי' ד' צריכין להודות ותודה חובה היינו דקאמר הרי עלי דנתחייב באחריותה: חליפי תודה לפני כפרה דטעונה לחם איזה שירצה. תנינא מנין למפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה מדקאמר והפריש אחרת תחתיה מכלל דתודת חובה היא:

◆

שיטה מקובצת

א] אם לנו יפסלו: ב] תיבות בן אלעזר נמחק: ג] עליהן סימן רעצ"ן: ד] תמידין שלא הוצרכו לצבור. פרש"י שבכל שנה כו' והקשה השר מקוצי ויקחו אותם ד' אחרונים מתרומה חדשה אלא נראה לפרש שלא הוצרכו לצבור כגון שקנה הגזבר של הקדש הרבה טלאים ביחד מפני ריוח הקדש ונתותרו אחר חדש ניסן ובמס' שבועות הארכתי: גיליון. לציבור. שקנו הרבה ונשתיירו מהן בסוף השנה. הרגמ"ה: ה] דאית להו תקנתא ברעייה. ואית בלא רעייה נמי תיפוק ליה דהן עצמן ראויין לקיץ מזבח וי"ל דמשום חטאת נקט דלא מצי למהוי עולה קודם רעייה גזירה לפני כפרה אטו לאחר כפרה כדאמרינן בשבועות ומודה ר"ש בחטאת שאין מקיצין בגופה אלא בדמיו: ו] והמורתה והמפריש: ז] תיבות אם על תודה יקריב נמחק: ח] ולא וולדה וחליפתה. חליפתה כבר אימעט מקרבנו אלא אגב גררא נקטיה: ט] רבי חנניה:

מסורת הש"ס

א) [לקמן קג: וש"נ], ב) [כתובות קו: שבועות יא.], ג) [סוטה ו: לקמן ל.], ד) זבחים ו: שבועות יא:, ה) כריתות ס., ו) [illegible], ז) [כריתות כ.], ח) גי' ש"ק הס"ד והשאר יש למחוק, ט) צ"ל בנסכים. ש"ק, י) צ"ל שנפסל זה ומיד חזו הנסכים כו'. ש"ק, כ) צ"ל ניסן וכו' ש"ק כ"ט אדר כשהיו ב' קריבין היו כו', ל) צ"ל ואח"כ נמצאו לא יקרבו בחג הסוכות ולא יקרבו בחג המצות ואין נפדין כו'. ש"ק, מ) שאני התם להכי אין נפדין דהא אית להו תקנתא ולעולם ס"ל לב ב"ד מתנה עליהן כו'. ש"ק, נ) צ"ל והדבר קא דייק הכתוב דיקריבנו דהוא מיעוט כו'. ש"ק, ס) צ"ל ומתניתא. ש"ק, ע) לעיל דף מט:, פ) ויקרא ז, צ) [illegible], ק) ויקרא ז, ר) [illegible], ש) צ"ל ולא לן. ש"ק.

◆

תורה אור השלם

1. אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן: ויקרא ז יב

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמן וכו' מנחת נסכים יכול להביא אפילו: (ב) ד"ה מוציאין וכו' שכלי שרת אינו מקדשה להו לנסכים משום הכי התנו שיהו לזבח אחר הס"ד ואח"כ מה"ד ה"נ יאמרו כולם כשרים וכו' פסול הס"ד ואח"כ מה"ד התנו כו' מתני' דקתני וכו' שנפסל: (ג) ד"ה תמידין וכו' ביום ר"ח אדר נ"ב עיין שבועות דף י' ע"ב: (ד) בא"ד ואמר כן נמצאו לא יקרבו דלא דמי לשעירים שאבדו בחג הסוכות יקרבו בחג המצות נ"ב דכל זהו לחטאת הפנימים וקי"ל ע"ש: (ה) ד"ה ת"ר מהו וכו' אלא יקריבנו לתודיה:

◆

מוסף רש"י

כל העומד לזרוק. שאינו מחוסר אלא זריקה כזורק דמי. לחול עליו כל שם פסול קדשי קדשים, אבל לאשתרויי [illegible]

ין] תודת חובה. גליון. פ"ה בל"א כגון מפרש בים כו' ולא נהירא דלא אשכחן דליחייב אם לא אמר הרי עלי תודה: יא] שחבא לשום: יב] מנחות ונסכיה' מביא מנחה היום ונסכים: יג] עלייהו אות נ' נמחק: יד] נשארים בסוף ותיבות ביום ר"ח נמחק: טו] נמצאו לא יקרבו בחג הסוכות בחג הסוכות לא יקרבו: טז] שאני התם להכי אין נפדין ותיבות דס"ל לר"ש: יז] תקנתא ולעולם: יח] חילופה שאמר זו היא חילופת זו הס"ד ומה"ד שאבדה: יט] דמדקאמר והפריש:

תודה דקרבה וחליפות. כגון אבדה והפריש אחרת תחתיה (תמורה יח:). לא שנו. דולד אינו טעון לחם אלא [illegible] את אמו ויצא ידי נדרו אבל לפני כפרה יקריב זה במקום אמו לחובת נדרו וטעון לחם (כריתות [illegible]